

Prosjektkonkurranse Hønefossen

Juryrapport

Kort om konkurransen

Hønefossen er hjertet i Hønefoss. Man ønsker en ny attraksjon av internasjonalt format som setter Hønefoss på kartet. Både som en destinasjon for regionen, men også utover landets grenser. Historiske spor må respekteres, men kan benyttes i en ny innovativ setting slik at attraksjonen fremstår fremtidsrettet og spennende gjennom vekslende årstider.

Vinnerutkastet honoreres i forhold til utlysningen, og er valgt ut fra en samlet vurdering av de grepene som er gjort. Vinnerutkastet danner utgangspunkt for den videre prosessen i Hønefossen med en forhåpning om å få realisert prosjektet frem til byjubileet i 2027.

Om juryen

De innsendte forslagene er bedømt av en jury bestående av:

- Juryleder Johannes Sangnes – Hønefoss By AS
- Arkitekt Sixten Rahlff – 3 RW arkitekter
- Landskapsarkitekt Tone Telnes – Feste – Landskap - arkitektur
- Kunstner Christel Sverre – Kunstbanken Hedmark
- Ordfører Runar Johansen – Ringerike Kommune
- Næringsdrivende Hana Mohammed – Empire Import
- Byutvikler Haakon Tronrud – Tronrud Eiendom

Gjennomføring av konkurransen

Konkurransen ble gjennomført som en prosjektkonkurranse hvor deltagere som oppfylte de definerte kravene kunne delta. Nitten deltagere fra fire land sendte inn sine forslag til konkurransen.

Konkurransen ble levert digitalt til konkurransesekretær Jan Helge Østlund. Mottak av utkast og separate navnekonvolutter ble håndtert av konkurransesekretær slik at anonymiteten til konkurransedeltagerne ble ivaretatt gjennom hele juryprosessen. Jurysekretær har vært Linn Hallum.

Konkurranseutkastene ble vurdert av en kompetent og bredt sammensatt jury, og anonymitetsprinsippet har blitt konsekvent ivaretatt.

Jurymøtene har blitt gjennomført både fysisk og digitalt. Juryen befarte også området fysisk i forbindelse med første jurymøte. Vedtakene i juryen var enstemmige.

Evalueringskriterier

- Kreative, innovative og estetiske kvaliteter
- Bærekraftige løsninger
- Lave vedlikeholdskostnader
- Forslagene bør ha med en vurdering av forslagenes funksjon gjennom alle årstider
- Planlegges utfra lokale forhold og lokalt klima
- Konkurransen konsentrerer seg om retninger, veivalg og prinsipper for den videre utvikling av Hønefossen

Generell kommentar

Det ble mottatt mange gode og variert forslag som belyste oppgaven fra ulike ståsted og gjennom ulike kunstneriske og arkitektoniske grep. Mange forslag belyste det å kunne bevege seg rundt fossen som et landskapsgrep som både synliggjorde fossen og aktiviserte områdene rundt. Dette er gode tanker som kan bli neste trinn i en utvikling av fosserommet og av Hønefoss som by.

Hønefoss By AS takker for alle bidrag og setter stor pris på det engasjementet og den tiden dere har brukt på oss i Hønefoss.

Vinnerforslagene blir stilt ut i Hønefoss By AS sine lokaler i Hønefoss sentrum.

Juryens avgjørelse

Vinnerutkastet:

Fossens ekko

Lasse Lyhne-Hansen,
Schweigaardsgate 74 C, 0656 Oslo.
T: 909 35 017,
LASSELYHNEHANSEN@GMAIL.COM

Fra beskrivelsen

Når bare fylkesveien høres over den tørre fossen, innser vi omfanget av vanskeligheten i å erstatte en foss. Det føles feil å tilføre mer til dette stedet, for her skjer det allerede for mye. Det er ikke bruk for hverken flere filtre mellom oss eller forstyrrelser i vår opplevelse av den rennende fossen. Men likevel er den tørre fossen i seg selv ikke heller verdig for stedet og byens innbyggere, som alle har et forhold til den, selv om den regulerte vannstrømmen ikke er noe nytt.

På tvers av kulturer finner man ideen om elven som et dualistisk livssymbol, som et åndelig, eterisk vesen, og det merkes som "uncanny" og et savn når denne levende skapning er borte.

Kan en foss erstattes? Kanskje ikke. Når man gjør noe her, risikerer man å gjøre for lite (ikke tale til naturkreftene), samtidig som man kan gjøre for mye (skape enda et forstyrrende element). Det må handle om å ære fossen, og det må til et grep med både stor og flyktig skjønnhet som kan bli usynlig når vannet fosser. Her må man forene kunstverk, fenomen og urkraft. Får man dette til, vil det utvilsomt bli en internasjonal kunstattraksjon. Og enda viktigere kan det kanskje få oss til å stoppe opp i våre travle liv og minne oss om hvor vi kommer fra, og få oss til å formulere for oss selv hva dette stedet betyr.

Som et visuelt ekko eller et eterisk, åndelig vesen danser vannskyer nedover fossen. Dette oppnås ved å plassere en serie med høytrykkdyser i steinen så de kan produsere sekvenser av vanndamp. Når sollys fanges i vanndampen, kan det skapes flyktige regnbuer. I grenselandet mellom kunstverk og naturfenomen fremhever verket fossen som stedets protagonist og manifesterer seg bare når fossen er tørr.

Juryens begrunnelse

«Fossens ekko» er et vakkert svar på hvordan man kan revitalisere noe av fossens skjønnhet, historie og mytologi. Selv om det i seg selv er en motsigelse at fossefallet kan gjenskapes når det er tørrlagt, vil «Fossens ekko» kunne bli en stille, verdig og vakker kunst installasjon som underlegger seg naturen og benytter vannet til å danne damp. Gjennom dyser utlagt så usynlig som mulig i steinuren vil damp fylle elverommet og skape et rom fylt av vann i vakre formasjoner.

Akkurat som et fossefall alltid er i endring gjennom døgnet og gjennom de ulike årstider, vil «Fossens ekko» endre seg gjennom ulike lysforhold. Solen vil skape regnbuer, damp vil føres med vinden og i mørke vil belysning skape magiske landskap. Om vinteren vil isen ta over og om høsten vil det kraftige fossefallet igjen viske ut installasjonen.

Juryen hyller dette forslaget for sin klare fortelling og sitt sterke grep som er en blanding mellom kunstinstallasjon og et stykke landart. Med en åpen og undersøkende tilnærming gjennom tekst og bilder viser forslaget på en troverdig måte at vannet igjen kan vise seg frem som visuell og følbart kraft. Både på avstand og i direkte kontakt vil dampen både vekke minner og gjøre oss våte alt etter hvor vi beveger seg rundt fosseløpet. Dermed vil vi tilskuere til verket også ønske å se å føle det fra ulike steder. Fossen kan igjen bli hovedattraksjonen i Hønefoss selv når elven er tørrlagt. På nordsiden kan parken langs elven få sin attraksjon og revitaliseres for alle aldersgrupper.

Konklusjon

Fossens ekko er en verdig vinner av konkurransen og utmerker seg gjennom sitt klare grep og sterke fortelling. Juryen tror prosjektet gjennom videre utprøving og gjennomføring har potensiale til å bli en internasjonal attraksjon som setter søkelys på Hønefoss sin unike historie og skaper varige minner for byens innbyggere og de besøkende. Akkurat som prosjektet fanger juryens sin oppmerksomhet og ble en klar og enstemmig vinner av konkurransen, håper vi det samme vil skje for alle som opplever Fossens ekko.

Bemerkning

Juryen mener ikke at det er en forutsetning at skulpturen Oppgangssaga må flyttes for å oppnå ønsket effekt. Å benytte midler på flyttingen av Oppgangssaga ser vi på som en feil investering og som i verste fall kan gå ut over gjennomføringen av Fossens ekko. Juryen mener at en eventuell flytting kan skje på et senere stadium.

Nr 2:

«Himmelspejl og vannkraft»

TEAM

Os Arkitekter

Siljengade 1, G22

2300 KBH S

www.osark.dk

Arkitekt og partner Stine Christiansen, T: 613 03 616

Fra beskrivelsen

«Vi forstår at gøre vandets vej ned af fjeldet til en helårs attraksjon. Ved at polere dele af vandets tracé i klippen og lade den mørke granit spejle himmel og lys, skabes en udvidet og foranderlig fortælling i Hønefoss. Med en ny forbindelse – Liniebroen – spænder vi på tværs af foss og elv og indemmer sammen med broerne mod øst Hønefossen i et bymæssigt bevægelsesloop, hvorfra Hønefossen kan opleves på forskellig vis. Fra by, oppefra og nedefra og fra den grønne Nordre Park.»

Juryens begrunnelse

Dette er et godt beskrevet forslag som tar et enkelt, overordnet og tydelig grep. Det beskrives en løsning der fossens landskap uten vann skal foredles ved å polere fjellet som allerede ligger her. Dette gjøres uten å tilføre nye elementer, og vil være en forsterking av vannets egen bearbeiding av fjellet. De polerte flatene vil når de er etablert, som det påpekes i forslaget, naturlig vedlikeholdes av vannet selv. Opparbeidingen vil være forholdsvis kostbar (vurdert til mellom 6–10millioner). Samtidig virker den som realistisk og praktisk gjennomførbar, med bærekraftige og lokalt tilgjengelige ressurser.

Det er plassert inn en bro for å komme nærmere på vannlandskapet og for å gi forbindelse og mulighet til å gå rundt fossen, og slik også binde sammen de to bydelene på hver side. Linjebroens plassering på toppen av demningen ligger i overgangen mellom oppdemt vannflate og fossens landskapsrom. Her vil dette vannlandskapets ulike deler og vannets varierende form og kraft oppleves sterkt og samlet. I oversiktsillustrasjoner er det synliggjort hvordan broen kan bli del av en rundløype med ny forbindelse langs fossens sørside, via eksisterende gangbru til utsiktspunkt i Nordre park og med system innom et læringscenter ved kraftverket. Bruen er utformet elegant og enkel og med referanse til stedets historie knyttet til tømmerfløtning og sagbruk.

Konklusjon

«Himmelspejl og vannkraft» vurderes til å ha svart ut kriteriene for bedømmelsen godt. Forslaget er tydelig og vakkert presentert og løsningen nærmer seg oppgaven med en god analyse og forståelse for stedet. Det er tatt et enkelt grep med få virkemidler. I selve fosselandskapet tilføres det ikke nye forstyrrende elementer, men man søker å løfte frem egenskaper i berget som alt finnes her. Grepet med å polere steinflatene er besnærende enkelt og poetisk beskrevet. Selv om det ligger en usikkerhet knyttet til styrken i opplevelsen den polerte granitten vil gi, mener juryen forslaget er godt og spennende. Vi håper og tror på at himmelen vil kunne speiles her!

Linjebroen er det etter juryens oppfatning knyttet litt mer usikkerhet til. Broen er godt plassert til å gi opplevelse av vannlandskapet. Men det knyttes en bekymring til at plasseringen av en så kraftig brukonstruksjon som vist her vil svekke dagens opplevelse av jernbanebrua (Begna bru) fra Hønefoss Bru og det samlede landskapsrommet mellom dagens to bruer.

Kommentar

Om forslaget som helhet eller delvis realiseres, må utforming av Linjebroen nøye vurderes opp mot opplevelsen av Begna bru.

Nr 3

Vi møtes ved fossen

Team:Nivå Landskapsarkitektur AB

Authors:

Christiaan Smits – landscape architect LAR/MSA

Ludvig Bratt – landscape architect LAR/MSA

Contact information:

Christiaan Smits

Mail: christiaan@nivaland.se

ludvig@nivaland.se

Adress: Renstiernas gata 12C, 116 28 Stockholm, Sweden

Fra beskrivelsen

Vi vill med detta förslag använda historieberättandet som metod för att skapa en attraktion som inte bara är visuell utan som också väver samman besökaren med platsen men även med de människor som har bodd och verkat här. Huvudidén är att tillgängliggöra Hønefossen, dess historia, natur och som en viktig knutpunkt i staden. Vi vill skapa aktiviteter och mötesplatser året om för besökare och boende. Stadens stolthet, för unga såväl som gamla. Fossen ska vara sömmen som binder samman Hønefoss mentalt, rumsligt och historiskt. Denna söm består av en tråd som förkroppsligas i ett opplevelsestråk. Opplevelserna under stråket representeras av stygn i form av utblikksplatser och mönster i form av torget, kunstverket och lekplatsen. Tillsammans utgör dessa väven som är Hønefoss.

Juryens begrunnelse

Vi møtes ved fossen anvender historiefortelling som metode for å skape en visuell attraksjon og opplevelse. Forslaget identifiserer og synliggjør Hønefossens historiske betydning og legger samtidig til rette for rekreasjon, aktivitet og sosiale møteplasser.

Tittelen Vi møtes ved fossen oppmuntrer til aktivitet og innfrir også utlysningens ønske om å binde de to bydelene Nordsiden og Sørsiden sammen. Det er også en løsning som vil fungere godt gjennom alle årstider og uavhengig av varierende vannføring.

Vi møtes ved fossen er et velkomponert og helhetlig forslag med fire bærende elementer som svarer direkte på forventninger og forpliktelser formulert i konkurranseutlysningen. Forslaget er omfattende, men foreslås utviklet steg for steg og dermed også åpnes med etappevise markeringer.

- Det bærende elementet er en turløype som ringer inn fosseløpet og knytter seg til allerede eksisterende gangveier. Rundturen tilbyr varierte opplevelser og formidling av kunnskap for alle aldersgrupper. På ulike utsiktsplasser kan man lese om Hønefoss historie, menneskelige skjebner og naturfenomen i tillegg til at eksisterende destinasjoner, historiske hendelser og stedsnavn beskrives.
- Et lys – og lydverk er foreslått på gangbroen under Hønefoss bro hvor intensjonen er at lyset skaper trygghet og lyden forsterker tilstedeværelsen av fossen når den er tørrlagt.
- En pedagogisk utformet lekeplass med små hus som er inspirert av den historiske småhusbebyggelsen på Øya og Nordre park.
- Et nytt torg, «Inger Andrines plass», er et sosialt samlingsted med scene og overbygg som kan benyttes til ulike offentlige arrangement og feiringer.

Konklusjon

Forslaget forener eksisterende utsiktspunkt og gangveier og forener landskapsarkitektur, stedsutvikling og stedsidentitet i et vellykket samspill. Den helhetlige turløpa og de ulike punktene og elementene underveis fungerer svært godt og vil oppleves som en sammenhengende totalopplevelse. Vi møtes ved fossen er et solid forslag som vektlegger fossen og bruker historiefortelling som bærende element i alle forslagens deler. Det åpner for variasjon og interaktivitet, og er en fremtidsrettet, leken og aktiviserende idé for både lokalbefolkningen og besøkende.

Bemerkning

Om forslaget som helhet eller delvis realiseres må det bemerkes av gangbroen som er foreslått knyttet til den gamle jernbanebroen bør realiseres på nordsiden av denne slik at den gamle broens vakre konstruksjon bibeholdes som severdighet fra byen.

Juryens signaturer

Johannes Sangnes
Juryleder
(Sign)

Sixten Rahlff
(Sign)

Tone Telnes
(Sign)

Christel Sverre
(Sign)

Haakon Tronrud
(Sign)

Hanah Mohammed.
(Sign)

Runar Johansen
(Sign)